

Motion till riksdagen

1989/90:Sk692

av Evert Svensson (s)

Alkoholskatten

Målet för svensk alkoholpolitik är att begränsa den totala alltför höga totalkonsumtionen och därmed också skadorna. Alkoholpolitiken skall sättas in i sitt sociala sammanhang.

Minskad alkoholkonsumtion leder till positiva effekter både för samhället och för den enskilde. Totalkonsumtionsteorin har bekräftats i uppföljningar om resultatet av konsumtionsminskningen 1977-1984. Världshälsoorganisationens (WHO) mål om minskad konsumtion med minst 25 % fram till år 2 000 innebär på det individuella planet en reduktion med att vart fjärde glas eller flaska skall vara odrucken.

För att nå detta mål måste flera instrument användas. Inget av dem utgör något universalmedel. Argumentet att *en* åtgärd inte löser alkoholproblemet är i sig riktigt, men är inte något argument mot att någon enstaka åtgärd genomförs. Det är de sammanlagda åtgärderna som har effekt. Den hittills förda alkoholpolitiken bekräftar detta.

En viktigt grundprincip är skatteinstrumentet. Att detta fungerar bekräftas av erfarenheterna från åren 1977–1984 då totalkonsumtionen sjönk och därmed skadorna om än med en viss tidsmässig eftersläpning. Under de åren steg priset på alkohol relativt kraftigt i relation till andra priser och löner. Folk hade helt enkelt mindre pengar att röra sig med.

Med alkoholen förhåller det sig som med andra varor. När priset stiger sjunker konsumtionen.

Varje gång priset höjs sjunker således konsumtionen för ett tag för att sedan återgå till "normalläget". Andra priser hinner helt enkelt ifatt, och i viss mån sker väl också en tillvänjning till en högre prisnivå. Det är därför viktigt att prishöjningarna sker kontinuerligt. De bör exempelvis – för att få effekt – ske ett par gånger om året och ligga ca 3–5 % över konsumentprisindex räknat på årsbasis.

Prisstegringar har naturligtvis som alla andra restriktioner en baksida. Sådana är hembränning och hemtillverkning av snabbvin. Inga vetenskapliga bevis föreligger att någon nämnvärd ökning skedde under åren 1977–1984, då den registrerade konsumtionen minskade. Emellertid måste också åtgärder vidtas för att hindra hembränningen. Det bör inte vara svårare i dag än när husbehovsbränningen en gång stoppades. Det krävdes säkert hårda tag från samhällets sida för att få bukt med en – som det säkert ansågs – urgammal rätt. Även hemtillverkat vin på tillsatser är en tilläggskonsumtion, där

åldersgränsen kringgås liksom skatten. Riksdagen har uppmärksammat denna fråga vid sin tidigare behandling av alkoholpolitiska motioner och manat till skärpt uppmärksamhet.

Ett annat hinder för att höja alkoholpriserna är att priset på bl.a. alkoholdrycker och restaurangbesök inräknas i konsumentprisindex. Med detta följer att höjda alkoholpriser leder till krav på kompensation för löner och andra typer av bidrag och transfereringar, typ pensionshöjning. Effekten kan bli att höjda alkoholpriser leder till att de som förtidspensionerats på grund av alkoholmissbruk kompenseras för prishöjningen genom höjd pension. Liknande exempel och det förhållandet att alkoholkonsumtionen är mycket ojämnt fördelad i befolkningen och inte kan räknas till vardagsvarorna gör att alkoholpriset bör skiljas från index typ KPI. Endast 20–30 % av befolkningen har sådana alkoholvanor att alkoholen kan betraktas som en omistlig del av livsföringen.

För den skötsamme alkoholkonsumenten – och det är dessbättre flertalet – kan prisinstrumentet anses vara en begränsad belastning av hans/hennes ordinarie utgifter. Emellertid kan vi inte nå fram till en lägre konsumtion utan generella åtgärder. För den alkoholskadade, som skaffar sig alkohol "till varje pris" förhåller det sig naturligtvis också så, att priset är hämmande. Pengarna tar helt enkelt slut fortare. Under alla omständigheter dricker han/hon så länge det finns någon sprit att tillgå och är då i akut behov av vård. Priset spelar därvid en mindre roll. Det är andra restriktiva åtgärder som måste vidtas.

Det bör till sist påpekas att den alltför höga alkoholkonsumtionen i första hand är en hälsofråga. Den förorsakar enorma kostnader på vår hälso- och sjukvård och drabbar den enskilde på ett grymt sätt. Också internationellt lägges hälsomässiga perspektiv på problemet. Detta har bl.a. föranlett WHO att rekommendera sänkt alkoholkonsumtion i sitt program Hälsa för alla år 2000.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skatten på alkohol kontinuerligt höjs med 3–5 % över konsumentindex på årsbasis.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inleda överläggningar med berörda parter för att skapa ett nytt prisindexsystem där inte alkoholpriser ingår.¹]

Stockholm den 25 januari 1990

Evert Svensson (s)

¹ 1989/90:Fi419